Kristiansand kommune | Kvalitetssystemet

Livets siste dager - plan for lindring i livets sluttfase

Dokumentadministrator: Cathrine Humlen Ruud	Gyldig fra: 24.06.2022	Revisjon: 1.1
Godkjent av: Styrk Fjærtoft Vik	Revisjonsfrist: 23.06.2025	ID: 2946

Versjon 1.1: Oppdatert rutiner for oppstart og bruk av tiltaksplanen

Hensikt

Hensikten med tiltaksplanen, er å sikre helhetlig omsorg til den døende og deres pårørende i livets sluttfase. Målet er å kvalitetssikre omsorgen ved at personalet observerer og arbeider ut fra systematiske prinsipper.

Gjelder for

Dokumentet gjelder alle ansatte med pasientkontakt ved enheter der tiltaksplanen systematisk er tatt i bruk.

Ansvar for gjennomføring

Leder: Har ansvar for at rutinen er kjent, tilgjengelig og at den blir fulgt.

Lege: Skal alltid godkjenne oppstart av tiltaksplanen og ordinere legemidler til symptomlindring. Legen har det overordnede medisinske ansvaret, både for nødvendige beslutningsprosesser i forkant og fortløpende vurderinger .

Sykepleier/Vernepleier: Ansvarlig for igangsetting av tiltaksplanen og å gjøre denne tilgjengelig i Profil.

Alle ansatte: Gjøre seg kjent med og bruke rutinen. Følge opp behandling, pleie og omsorg i dialog med ansvarlig sykepleier og lege. Dokumentere i "Livets siste dager" i Profil.

Ressursperson i lindring: Ansvarlig for opplæring av nyansatte samt jevnlig undervisning for å sikre nødvendig forståelse for bruk av tiltaksplanen. Årlig rapportering til fagkoordinator i lindring.

Beskrivelse

Livets siste dager - plan for lindring i livets sluttfase, er en internasjonalt anerkjent tiltaksplan for å kvalitetssikre omsorgen til døende og deres pårørende. Planen kan brukes ved alle forventede dødsfall hos voksne og er uavhengig av diagnose og pasientens oppholdssted. Dette er et hjelpemiddel og ingen erstatning for kompetanse og klinisk vurderingsevne.

OPPSTART AV TILTAKSPLANEN

Tiltaksplanen Livets siste dager, er aktuell når en bruker vurderes å være døende. Ansvarlig lege kontaktes (vanligvis fastlege/ tilsynslege dagtid og legevakt på kveld/helg). Legen tar endelig avgjørelse om behandlingsnivå. Bruk av planen forutsetter god kommunikasjon med brukeren, hvis mulig, og alltid de pårørende, slik at behov og ønsker er kartlagt og at de er informert om at brukeren er døende. Dersom det fremkommer tvil, bekymring eller uenighet hos pårørende, bør en avvente oppstart av Livets siste dager.

Dersom oppstart av tiltaksplanen Livets siste dager er for tidlig, men nært forestående, kan ansvarlig lege lage et journalnotat som bekrefter dette. To sykepleiere kan da iverksette tiltaksplanen

og aktuelle medikamenter, når brukeren går over i terminal fase. Det samme gjelder hvis Lindrende Team har dokumentert at brukeren er i terminal fase og lindrende koffert iverksettes.

Livets siste dager skal **kun** brukes når bruker er døende, - de siste levedager og timer.

Inklusjonskriterier:

1. Alle mulige reversible årsaker til brukers tilstand er vurdert
2. Behandlingsteamet, minimum lege og sykepleier, er enige om at bruker er døende

Begge kriterier må være oppfylt.

Del 1 inneholder innledende vurderinger med overordnet plan for behandling, pleie og omsorg. Denne fylles ut som et samarbeid mellom lege og sykepleier. Hvis ikke alt kan besvares og fylles ut ved inkludering, er det et felles ansvar hos personalet å fullføre utfyllingen av del 1. Legen lager et journalnotat der avgjørelsen om at brukeren er døende bekreftes. I tillegg klargjøres ordinasjon for symptomlindring, se Legemiddelbehandling når bruker er døende.

Tiltaksplanen «Livets siste dager» er integrert i Profil og opprettes som en egen plankategori. For prosedyre, se Profil - Oppskrift - Livets siste dager. Det er viktig at alle tre deler opprettes ved igangsetting av planen. Ansvarlig helsepersonell lager et notat med navn på lege som er kontaktet og har godkjent oppstart.

All sykepleiedokumentasjon skal nå skje i tiltaksplanen Livets siste dager, og aktuell plankategori f.eks Omsorgssenter/Hjemmebaserte tjenester/Habilitering bør avsluttes i løpet av de neste tre døgn.

Fanen **Sammenfatning** bør oppdateres med informasjon om at tiltaksplanen er iverksatt og med annen aktuell informasjon for terminalfasen.

BRUK AV TILTAKSPLANEN

Del 2 fylles ut av fagpersonalet som har ansvar for den døende. Dette forutsetter opplæring i bruk av tiltaksplanen og kompetanse i grunnleggende palliasjon.

Del 2 inneholder fortløpende vurderinger ut fra personalets observasjoner og kliniske vurderinger av symptomer, behandling, prosedyrer og tiltak. Planen består av delmål som vurderes henholdsvis hver 4. eller 12. time. I planen er det oppført forslag til tidspunkt en kan følge på sykehjem, mens i hjemmetjenesten og omsorgsbolig gjelder egendefinerte klokkeslett. Hyppigheten på tilsyn må alltid vurderes individuelt, og tidspunkt for vurdering trenger ikke være tilstrekkelig intervall for tilsyn.

Det dokumenteres ut fra om målet er oppnådd. **Kvittér utført** bør benyttes og tilsvarer mål oppnådd, se Profil - Oppskrift - Livets siste dager - kvittere. Er ikke målet oppnådd, dokumenteres problemstillingen og igangsatte tiltak under aktuelt område i Profil.

Bruk av tiltaksplanen skal vurderes fortløpende og alltid revurderes dersom brukers tilstand bedres, det uttrykkes tvil, bekymring eller uenighet knyttet til bruken av planen (fra bruker, pårørende eller helsepersonell) **eller** hvis planen er brukt i inntil tre døgn. Revurderingen dokumenteres i tiltaket med samme navn.

ETTER DØDSFALLET

Del 3 inneholder rutiner og prosedyrer ved dødsfall, inkludert ivaretakelse av etterlatte og personale. Denne fylles ut av de som var til stede ved dødsfallet, men kan måtte kontinueres av de som kommer på neste skift, for eksempel relatert til legeoppgaver eller pårørendeomsorg. Det er et felles ansvar å få fullført utfyllingen av del tre.

Definisjoner

Livets siste dager - plan for lindring i livets sluttfase, erstatter tidligere Liverpool Care Pathway - LCP.

Vedlegg og referanser

Informasjon om Livets siste dager

Livets siste dager – implementering og bruk av plan for lindring i livets sluttfase - Helsebiblioteket, fagprosedyre

Legemiddelbehandling når bruker er døende

E-læringskurs i Livets siste dager